

Benvolguts companys,

Us adjunto la següent notícia creient que pot ser del vostre interès.

Salutacions,

El Parlament de Catalunya aprova el Llibre segon del Codi civil de Catalunya que adapta les lleis de la persona i la família a la realitat social catalana

El nou text fomenta la igualtat de drets i deures dels progenitors i reforça la responsabilitat parental compartida dels progenitors cap als fills en casos de ruptura de les parelles

Obliga a comunicar les adopcions, perquè els fills adoptats puguin exercir el seu dret a conèixer els seus progenitors biològics

Incorpora figures com la dels poders preventius i l'assistència per evitar mesures dràstiques com la incapacitació

Defineix un nou marc jurídic per regular els efectes jurídics de la ruptura conjugal i adaptar-lo a les necessitats de les noves formes de família

El Parlament de Catalunya, ha aprovat avui, 14 de juliol, el Llibre segon del Codi civil de Catalunya relatiu a la persona i a la família. El llibre segon adapta la llei als canvis que s'han produït en la societat catalana i a les característiques de les famílies actuals que no són reflectides en el Codi de Família vigent (aprovat el 1998).

El Llibre segon del Codi civil de Catalunya es divideix en quatre títols que regulen la persona física al títol 1, les institucions de protecció de la persona al títol 2, la família al títol 3 i les relacions convivencials d'ajuda mútua al títol 4. El text s'estructura sobre la base del Codi de Família, del qual en reordena els continguts, n'esmena aspectes tècnics i introdueix un nombre considerable de novetats adreçades a adequar l'ordenament jurídic a les noves necessitats socials.

La situació a Catalunya ha canviat de manera determinant, i és necessari que el dret atengui les noves realitats. El país es troba en plena transició demogràfica: té una població més envellida, ha crescut el nombre de llars unipersonals, ha augmentat l'esperança de vida, la fecunditat és més baixa i hi ha un increment de la taxa de divorcis. A aquests canvis s'ha afegit la incorporació de la dona al món del treball, un fet que ha provocat que l'home no sigui l'únic membre de la llar que aporta ingressos. Aquestes

situacions han provocat un augment de les llars familiars en què viu només un dels progenitors amb els fills i una major presència de famílies reconstituïdes.

El llibre segon del Codi civil recull, regula i equipara les diverses modalitats de família, com ara la família monoparental, les unions estables de parella, i les famílies recompostes o reconstituïdes. Aquest és el punt de partida de la regulació, el reconeixement de la heterogeneïtat del fet familiar, i la voluntat d'evitar qualsevol forma de discriminació entre elles.

La consellera de Justícia, Montserrat Tura, ha dit que l'aprovació avui del Llibre segon del Codi civil relatiu a la persona i la família suposa una **"nova cultura de família i un nova cultura de la ruptura de la parella"**. Segons la consellera, **"la igualtat de drets i deures entre els progenitors elimina les dinàmiques de guanyadors i perdedors"**.

Matrimoni

En la presentació del matrimoni, es canvia el deure de fidelitat entre els cònjuges, pel terme de lleialtat, que s'ha considerat més adient pels temps actuals; s'incorpora de manera expressa el deure de compartir les responsabilitats domèstiques i de contribuir a la cura i l'atenció dels altres membres de la família que estiguin al seu càrrec i convisquin amb ells.

Es manté com a règim econòmic matrimonial legal el de separació de béns (art. 232.1). Els béns adquirits durant el matrimoni pertanyen a la persona que n'és titular, si bé existeix la presumpció que els béns mobles destinats a l'ús familiar (mobiliaris, aparells domèstics..), pertanyen a ambdós cònjuges per meitats indivises.

Pel que fa al règim de separació de béns, s'estableix la compensació econòmica per raó del treball, per al cònjuge que hagi treballat significativament per a la llar (art. 232.5). Per calcular-ne l'import es té en compte el tipus de treball prestat, i la durada i intensitat de la dedicació i s'estableix un límit màxim fixat en una quarta part de la diferència dels increments patrimonials obtinguts pels cònjuges durant la vigència del règim matrimonial. Tanmateix, és possible atorgar una compensació de quantia superior, si es pot provar que la incidència del treball d'un cònjuge en l'increment patrimonial de l'altre ha estat notablement superior. A més, i és un altra novetat important, es pot demanar aquesta compensació fins i tot en cas d'extinció del règim per mort d'un dels cònjuges.

El nou text també permet i recomana els pactes en previsió del cessament de la convivència.

Es regulen per primera vegada els anomenats acords amistosos de separació i se'n fixa el règim de validesa i efectes. Es fixen determinades cauteles per protegir al cònjuge més feble.

Trencaments dels progenitors i responsabilitat respecte dels fills

Una altra novetat destacada és que s'abandona el principi general de que el trencament de la convivència entre una parella significa de forma automàtica que els fills hagin de ser apartats d'un dels progenitors per quedar encomanats de forma individual a l'altre.

Davant de la ruptura de les parelles, el nou text parteix de la igualtat de drets i deures dels progenitors i busca preferentment que comparteixin la responsabilitat dels fills i que aquest compartiment de responsabilitats s'estableixi en els **plans de parentalitat**, acords en els quals s'ha de fixar com s'afrontarà la cura dels menors pel que fa a habitatge, alimentació, sanitat, educació, activitats extraescolars, vacances, etc....

La igualtat de drets i deures entre els progenitors elimina les dinàmiques de guanyadors i perdedors, afavorint la col·laboració en els aspectes afectius, educatius i econòmics. Això no treu, tanmateix, que l'autoritat judicial ha de decidir d'acord amb les circumstàncies de cada cas i en funció de d'interès concret dels fills. És per això que la llei proporciona una sèrie de criteris que s'han de ponderar a l'hora de decidir sobre la ordenació del règim de custòdia.

Tot i apostar preferentment per l'exercici conjunt de les responsabilitats parentals compartides, si els progenitors no arriben a un acord, el jutge decideix el que és més beneficiós pel menor, atenent al seu interès superior, i amb l'ajuda d'una sèrie de criteris que faciliten la seva decisió, com ara la vinculació especial dels fills amb un dels progenitors, la dedicació de cada un dels progenitors als fills amb anterioritat a la ruptura, el parer dels fills, o l'actitud de cadascun dels progenitors per cooperar amb l'altre a fi d'assegurar la màxima estabilitat als fills.

S'exclouen, evidentment, de la guarda aquells casos en què es donin maltractaments i abusos que directament o indirectament hagin repercutit en el fill.

Pla de parentalitat (art. 233-9)

El codi defineix el **Pla de parentalitat** com un instrument per ordenar les qüestions principals que afecten els fills davant de la separació dels progenitors. No imposa una modalitat concreta d'organització, però encoratja els progenitors, tant si el procés és de mutu acord com contenciós, a organitzar per sí mateixos i responsablement la cura dels seus fills amb ocasió de la ruptura, de manera que han d'anticipar els criteris de resolució dels temes més importants que els afectin. En aquesta línia es facilita la col·laboració entre els advocats de cadascuna de les parts, amb psicòlegs, psiquiatres, educadors i treballadors socials independents, per que facin una intervenció focalitzada en els aspectes relacionals amb la ruptura abans de la presentació de la demanda.

Juntament amb el Pla de parentalitat, l'altre instrument que es potencia és la mediació familiar, que pot ajudar a acostar posicions, o a millorar el diàleg.

Ús de l'habitatge familiar

Les regles sobre l'atribució de l'ús de l'habitatge familiar presenten novetats importants. Tot i partir d'atribuir-lo, preferentment, al cònjuge a qui correspongui la guarda dels fills, es posa èmfasi en que cal valorar les circumstàncies del cas concret. L'objectiu del nou text és flexibilitzar i eliminar l'automatisme actual i garantir que els fills menors tindran un habitatge. S'incorporen nous supòsits:

1. Es podrà cedir l'habitatge al cònjuge més desafavorit en cas que qui tingui la guarda dels fills disposi de mitjans suficients per a si mateix i per als menors.
2. Es pot cedir l'habitatge o la part que en correspongui, per cobrir la pensió alimentària i la del cònjuge.
3. Es tindrà en compte també el valor econòmic per la cessió del domicili en el moment de determinar la quantia de la pensió.

L'atribució de l'ús de l'habitatge es preveu com a temporal.

Convivència estable en parella (art. 234.1 a 234.14)

Amb el nou text, es consideren parelles estables dues persones la convivència de les quals dura més de dos anys ininterromputs, o aquelles que iniciada la seva convivència tenen un fill en comú o aquelles que formalitzin la seva relació en escriptura pública. També es contempla la possibilitat de constituir com a famílies les parelles que tenen una

convivència estable però que estan formades per persones que no es poden casar perquè una d'elles continua casada amb una altra persona.

És una regulació voluntàriament de mínims, basada en la llibertat de pactes del membres de la parella, que s'orienta a protegir, en el moment del trencament, al més necessitat, mitjançant la possible atribució d'una prestació alimentària, temporal, o el reconeixement d'una compensació econòmica per raó del treball, equivalent a la regulada en el règim de separació de bens.

Famílies reconstituïdes

En el Llibre segon s'incorporen, en la línia endegada per altres ordenaments europeus, unes previsions per donar resposta a les necessitats de les anomenades famílies recompostes o reconstituïdes, és a dir, les integrades per parelles que tenen al seu càrrec fills no comuns. Fins ara, l'adopció del fill del cònjuge o del convivent, que, val a dir, no sempre és possible, era l'única via de permetre al cònjuge o parella del progenitor biològic intervenir en la potestat parental sobre els fills d'aquest, especialment en cas de mort de l'altre progenitor o si aquest darrer s'havia desentès del fill i el referent patern o matern havia passat a ser l'actual parella de la mare o el pare biològic. Ara, la llei el faculta per a intervenir en les qüestions referides a les relacions amb els educadors, l'atenció a les necessitats ordinàries i altres determinacions que afecten al menor i en les que, sovint, està involucrat materialment.

La filiació (art. 235.1 a 235.29)

A més d'incorporar la filiació ascendent i també la col·lateral respecte el parentiu dels menors adoptats, el nou codi incorpora altres novetats destacables pel que fa a la filiació:

- S'estableix la condició de mare d'aquella dona que és companya de la dona que se sotmet a les tècniques de reproducció humana assistida, i que ho consent.
- A Catalunya, per presentar una demanda de paternitat o maternitat no és necessari presentar un principi de prova (per exemple, un contracte de lloguer...). Per tant, com que a Catalunya la legislació és diferent de la vigent a la resta de l'Estat, la Llei d'enjudiciament civil, que és d'àmbit estatal, no es podrà aplicar als processos que es realitzin a Catalunya.

Actualització de normes sobre l'adopció

En línia amb la legislació comparada més moderna, s'imposa als adoptants l'obligació d'informar el fill adoptat sobre l'adopció, requisit indispensable perquè pugui exercir el seu dret a conèixer els seus progenitors biològics (articles 235-49 i 235-50). Per tal de fer-lo efectiu s'estableix així mateix un procediment confidencial de mediació. També, si be excepcionalment, s'obren fórmules perquè el fill adoptat pugui continuar mantenint vincles amb la família biològica, si això redunda en el seu interès.

En l'actualitat, el dret a conèixer el propi origen està especialment contemplat en les declaracions de drets humans i en els convenis d'adopció internacional. La psicologia infantil especialitzada considera que ha de ser una obligació legal la de comunicar als fills el seu origen, per tal de vetllar pel millor desenvolupament de la seva personalitat.

La inserció d'aquesta obligació en el Codi civil de Catalunya, no fa altra cosa que recollir el que ja van fer fa temps, entre d'altres, països com Noruega, Suècia o Itàlia. D'altra banda, cal recordar que la major part dels països d'on procedeixen els nens adoptats exigeixen que el país d'acollida garanteixi que el menor tindrà coneixement del seu origen –tenint en compte el Conveni de La Haia relatiu a la protecció del nen i a la cooperació en matèria d'adopció internacional, de 1993-.

Novetats en els Títols relatius a la Persona

Entre les novetats més destacades dels capítols relatius a la Persona cal assenyalar la flexibilització de la **tutela d'adults**. El llibre segon parteix de la reflexió que la incapacitació és un recurs massa dràstic i, a vegades, poc respectuós amb la capacitat de la persona protegida. Per això incorpora institucions com ara una regulació dels **poders preventius** i la figura de l'**assistència (art. 226.1 a 226.7)**. **En definitiva, s'ha intentat plasmar una diversitat de règims de protecció, que sintonitzés amb la diversitat de situacions en que pot trobar-se el subjecte, i que respectés, en la mesura del possible, les seves voluntats i preferències, intentant, a més, que sigui el sistema menys restrictiu possible a la seva autonomia personal.**

Poders preventius amb eficàcia post incapacitat

Abans, els poders atorgats finalitzaven quan la persona era incapacitada –i sotmesa a un règim de protecció com ara la tutela-. Ara, s'introdueixen uns poders especials que continuen tenint vigència tot i que la persona sigui declarada incapaç. L'autoritat judicial, però, pot donar per extingits els poders per protegir la persona.

L'assistència va dirigida a la persona major d'edat que necessita que algú tingui cura de la seva persona o béns a causa d'una disminució no incapacitant de les seves facultats físiques o psíquiques. Es pot tractar de situacions com la vellesa o una discapacitat psíquica lleu, la drogodependència, la minusvalidesa física lleu o casos similars.

La incapacitació suposa que una persona deixi de poder fer actes jurídics i que qualsevol decisió sobre el seu patrimoni o altres actes legals els hagi de realitzar una altre persona. El nou text pretén que no sigui sempre necessari un procediment judicial d'incapacitació i la constitució formal de la tutela. Abans s'havia d'anar gairebé sempre a un procés judicial. La nova llei crea diverses figures per a aquells casos en què no sigui necessària la incapacitació però les persones necessitin un suport o ajuda per evitar ser víctimes d'abusos per part de tercers.

El codi també inclou nous criteris per a la figura de la **guarda de fet**. Aquesta es vincula a les persones que tenen cura *de facto* d'una persona en situació de desemparament o d'una persona major d'edat en què concorre causa d'incapacitació. No s'haurà de comunicar a l'autoritat judicial, a excepció que la persona es trobi en un establiment residencial. S'evita així la càrrega a un familiar d'haver de demanar la incapacitació.

El Patrimoni protegit (art. 227.1 a 227.9)

Per preveure les necessitats vitals durant la vellesa o en altres supòsits, com ara que la persona estigui afectada per una discapacitat psíquica o física, el nou text legal contempla la possibilitat de protegir els seus béns o part d'aquests, i aquests béns protegits no es poden vendre ni llogar.

Gemma Quetglas

Col·legi d'advocats de Figueres